

ТАГДЫРЫН ПЕДАГОГИКАГА БАЙЛАГАН ОКУМУШТУУ

Кыргызстанда эле эмес шериктеш мамлекеттерде, ал турсун ыраакы чет мамлекеттерде да чыгаан педагог катары таанымал, азыркы күндө Кыргыз-Түрк "Манас" университетинде эмгектенип жаткан урматтуу эжебиз педагогика илимдеринин доктору, профессор, Эл аралык педагогика жана коомдук илимдер академиясынын анык мүчөсү АСИПОВА Нурбүбү 70 жашка чыкты.

дебеди. Баардыгына адал эмгеги, аракетчилдиги, бийик адамгерчилиги менен жети. Илимге жана билимге кошок омоктуу салымы үчүн 1999-жылы профессорлук наам алды. 2000-жылы Москвадагы Эл аралык педагогика жана социалдык илимдер академиясынын анык мүчөсү-академик наамын алды.

Нурбүбү Асалиеванын өмүрлүк жолуна бүгүн сөрөп сапсак 45 жылдан бери билим берүү тармагында тынбай иштеп келе жатат, анын 41 жылын ЖОЖдордо үзүлтүксүз окутуучу, ага окутуучу, доцент, профессор, кафедра башчысы болуп жемистүү иштеп келүүдө. Азыркы учурда Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде профессор.

Окумуштуунун бир көрсөткүчү, бир жагынан ал анын илимий эмгектери болсо, экинчиси, анын даярдап, жетиштирген илимий-педагогикалык кадрлары. Нурбүбү эжинин аталган эки көрсөткүчү боюнча да жемистүү эмгектенгендигин эске сала кеткендиз оң болор. Азыркы күндө 160тан ашык илимий макала, эмгектердин автору: алар эки монография, төрт окуу китеби, алты окуу куралы, бир окуу программасы. Ал эми Н.Асипованын илимий жетекчилиги менен илимдин 16 кандидаты, бир доктор, 14 магистр илимий эмгектерин ийгиликтүү коргошуп, бүгүнкү күндө Кыргызстанда жана чет мамлекеттерде узурлук эмгектенип жатышканы, эжебиздин өзүнүн илимий мектеби бар чоң окумуштуу болуп турганынан кабар берет. Жакында эле Россиянын Табигый илимдер коомдук академиясы Н.А. Асиповага «Илимий мектептин негиздөөчүсү» (2015) деген сыйлыкты ыйгаруусу - аталган пикирибиздин айкын күбөсү. Аталган академия ошондой эле эжеге Ардак грамота да тапшырышып, чоң урмат көрсөтүшкөн.

Нурбүбү эжебиз билим жолун Кочкор районундагы ВЛКСМдын 40 жылдыгы атындагы мектептен баштап, кийин Фрунзедеги ачылган №1 мектеп интернаттан окуусун улантып, 1969-жылы мектепти ийгиликтүү бүтүрөт.

Кыргыз элинде «ата балага сынчы» деген макал бар. Айткандай эле Асипованы ата да кызынын келечегинен көптү үмүттөнүп, айыл мектебинде окуп орусчадан кемчилиги болуп калбасын, шаарда кантесе да баламдын мүмкүнчүлүгүнүн ачылышына кенен шарт бар деген ойду кызын жетелеп келип, интернатка киргизет. Анын үмүтүн ақтап, Нурбүбү эжебиз мектепти аяктады менен Кыргыз мамлекеттик университетинин чет тилдер факультетин тандап, ага өтүп кетет. Окуусун аяктагандан соң Баялычты шаарындагы №4 орто мектепте англис тили мугалими болуп бир аз эмгектенген соң, кайрадан университетине кайтып келип, педагогика жана психология кафедрасында лаборант болуп иштөө менен кафедрадан саат алып, студенттерге бир аз сабак бере баштайт.

Нак ушул 1970-1972-жылдар Нурбүбү Асалиеванын өмүрүндөгү бурулуш жылдар болот. Ал өзүнүн тагдырын педагогикалык илим-билим менен биротоло байланыштырууну чечип, 1976-жылы Кыргыз педагогика жана илим-изилдөө институтунун астындагы аспирантурага кирип, 1980-жылы жалпы педагогика адистиги боюнча «Бир чакан тилдерде билим берген мектептерде интернационалдык жана нравалык тарбиялардын өз ара карым-катнашы» деген темада кандидаттык изилдөөсүн жазып бүтүрүп, аны ийгиликтүү коргойт.

Илимдин татаал жолу, анын түмөн түйшүгү, ошол эле учурда өзү иликтенген маселелердин натыйжаларынан алган моралдык канааттануулар жаш окумуштуунун илим жолундагы жаңы чектерге болгон умтулуусун арттырат. Кыргыз улуттук университетинин педагогика кафедрасында эмгектенүү менен илимий изилдөө ишин токтотпостон, тынбастан изденип, иштөөсүн улантат. Улам изилдөө маселесинин масштабын арттырып, изилдөөсүнүн жыйынтыгында 1998-жылы Алматы шаарында «Окуучулардын улуттар аралык баарлашуусунун илимий-педагогикалык негизин калыптандыруу» деген темадагы докторлук диссертациясын ийгиликтүү коргоп, жалпы педагогика боюнча педагогика илиминин доктору илимий даражасына ээ болот. Албетте, үч баланын энеси, Салмоор Асипового окшогон мамлекеттик кызматкер жолдошунун сүйүктүү жары, карым-катнаштуу бир чоң үйдүн кожайысы болуу менен илимде да ат салышып, жаш муунда педагогдук ардактуу кесипке окутуп, тарбиялоо оңой-олтоң иш эмес. Мунун жанында аткарган коомдук иштер, кафедраны башкаруу, КР Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан тынбай берилген тапшырмалар, айтор, санай берсек эжебиздин түйшүк жүгү ат көтөргүсү. Эже баардыгына жетишти, кандай гана жүк, тапшырма аркалабасын кабагымы-кашым

Тарых жана маданият. Бири-бирине тутумдаш, тамырлаш, өзөктөш, синтеттешкен түшүнүк. Ал улуттун, элдин бүткүл жашоо образын, басып өткөн жолун, үрп-адатын, каада-салтын, маданиятын өз алкагына катып, канына сиңирип турат. Ошону менен катар жер тамырынан сызылып чыккан мөлтүр кашка булактай турук асыл-дөөлөттөрүн, баа жеткис баалуулуктарын, таржымалын даңазалап келет. Мындай түбү тектүү, улуу көптүү, актуалдуу маселени жаш муундардын жүрөгүнө уялатууда, сезимине сыйдырууда, жан дүйнөсүнө калыптоодо, ан-сезимине жеткирүүдө мугалимдин чыгармачылык чыңалуусуна, интеллектуалдык чыңдалуусуна мезгил үнү өз коңгуроосун кагып турат.

Абдулазис АЛЫКУЛОВ, Чүй облусунун Кара-Балта шаарындагы «Жайыл-Баатыр» атындагы №12 орто мектебинин директору, КРнын Билим берүүсүнүн отличниги:

«ТАРЫХЫ ТЕРЕҢ, МАДАНИЯТЫ КЕНЕН ЭЛБИЗ»

Эл тарыхын эр гаантат

«... Барактар ушул – эмгегим, дилим, Түшүнгөн жаңга – булагы билим» (Жусуп Баласагын)

Кара-Балта шаарындагы «Жайыл-Баатыр» атындагы окутуу мамлекеттик тилде жүргүзүлгөн №12 орто мектеп 1993-жылы алгачкы коңгуроосун каккан. Т.а. шаардагы окутуу толук кандуу кыргыз тилиндеги мектептердин «аксакалы». Элбиз башынан кечирген эмгемдүүлүктүн 25 жылдыгында кандай руханий жактан кайра жаралуулар калыптаса, 23 жыл ичинде мектеп да өз бутуна түрүп билим сапаты, материалдык-техникалык базасы боюнча өзгөрөлдөр суурулуп чыгып, өзгөрөлөнүп турат. Көп кабаттуу, бардык шарттары талаптагыдай «билим бешигинин» жамааты 2016-жыл – Тарых жана маданият жылында аткарыла турган иш-чараларды так, таамай белгилешип, демилгелөө-уюштуруучу курамдарын түзүшүп, алгачкы кадамдарын арымдуу ташташууда.

Маселен; учурда «Ар бир улуттун маданияты» деген темада класстар аралык кароо-сынактар өткөрүлүп, «Манас» эпосунан келип чыккан «Улут аралык ынтымак достук жана кызматташтык» окуулары бир түйүнгө түйөт.

Ал эми райондук маданият үйүндө улуттук боштондук күрөштүн 100 жылдыгына карата К. Баялиновдун «Ажар» повестинин негизинде сахналаштырылып, театрлаштырылган спектакли көрүүчүлөрдүн купулуна толгонунун өзү балдарга билим, тарбия берүүнүн деңгээлин ачыктап турат.

Жусуп Баласагындын 1000 жылдыгына «Кут алчу билим» - уникалдуу чыгарма; - Тайлак Баатырдын 220 жылдыгына карата «Кыргыз элинин ичинен чыккан Тайлак Баатыр кыргыз эли үчүн Баатырлар дорунун акырыги молкандарынан болуп эсептелет» ж.б. темаларда класстык сааттар, диспуттар сүрөт көргөзмөлөрү пландаштырылган.

Албетте, эмгемдүүлүктүн 25, улуттук боштондук күрөштүн 100 ж.б. даңазалуу далгалуу жылдар боюнча иштисүз иш аракеттер өткөрүлмөкчү. Президент А. Атамбаевдин «2016-жылды Тарых жана маданият жылы деп жарыялоо жөнүндөгү» Жарлыгында баса белгилегендей «...Экономикалык өсүштүн динамикасы жарандардын интеллектуалдык жана руханий дараметине тыгыз байланышкан» жана «Рухан, өлкөбүздүн ар тараптан өнүгүшү руханий жана маданий чөйрөнүн өр алышына көз каранды болот эмеспи. Мындай асыл сапаттарды көлөчөк муундарга окуу-тарбиялоо мекемелери гана калыптайт.

Ушундайы 2016-жыл өзгөчө касиеттүү, даңктуу. Себеби, ар бир өткөрүлө турган иш-чара кайталангыс өзгөрчүлөргө ээ. Ошондуктан жаш муундарга таасирдүү болушу үчүн белгилүү инсандар, тарыхый окуялар, маданий

баалуулуктар багытында окуучулардын жаш өзгөчөлүгүн эске алуу менен түстүү чакан китепчелер жарык көрсө; - Мектеп менен ата-энелердин байланышын, байкоосун бекемдеген күндөлүктөрдүн беттерине тарых жана маданият жылына негизделген сүрөттөр чагылдырылса; - Атайын рубрика менен ММКда чагылдырылып турулса;

Кыскасы, Жарлык ишбилдиз жандантыт. Биздин мектеп Жайыл Баатырдын ысымын сыймыктануу менен алып жүргөн соң, бул багытта атайын иш-чаралар белгиленген. Жайыл Баатыр XVIII кылымда: «Кылымдан кылым өтөөр, Кайчылаш мезгилге жетээр. Жетинчи муунга өткөндө, Бизди ошондо урпактар эстээр» дегени тарыхый булактарда жашап келет.

Демек, тарыхыбыз терең, маданиятыбыз кенен элбиз. Унутулбайт улуулардын белеги, урпактарга мурас кылып берели – дейт, 41 жыл педагогикалык тармакта, анын 34 жылын мектеп жетекчилиги багытында иштеп келе жаткан Жайылбапу мектеп директору Абдулазис Казаквич.

Системалуулуктан сапаттуулукка

Мектепте өтүлгөн иш-чаралар системалуу жана сапаттуу болушуна басым жасалат. Алар кандайдыр бир ой борборунан багытталып, тыянакты натыйжага бириктирилет. Системалуулугу – ар бир өтүлгөн иш-чара өз алдынча оригиналдуулугун сактап, мурункусу толуктап, кишииники же ачып, логикалык ырааттуулукту туюнтат.

Сапаттуулугу – ойду толук чагылдырылып, жан дүйнөгө коргошундай уюп, сөзөм сөргитип, жүрөк эргитип, аң сезимге тундурулуп түрмөктөлөт. Дал ушул ой борборлорунан түнөтүлгөн иш-чараларды мугалимдер окуучулар менен талкуулашат.

Тарых жана маданият жылына карата окуучуларга илимий иштерди жаздыруу; - Архитектуралык эстеликтер туралуу документалдуу тасма тартуу. Маселен, Бурана мунарасы, Таш-Рабат, Кошой-Коргон ж.б.

Райондук «Жайыл Баатыр» коому менен биргеликте тарыхый музейлерге саякат уюштуруу.

Мектеп Жайыл Баатырдын ысымын алып жүргөн соң, бул багытта уюштурулган бунчтарды, кааналарды толуктоо.

Ырас, Жайыл Баатыр окуу программасында жок. Бирок анын тарыхын үйрөтүү жана үйрөнүү ар бирбиздин аттуулдук парызыбы, дешет кеңешмеде көп козгошкон мугалимдер.

Ибраим ЧОТОВ, КРнын Билим берүүсүнүн отличниги, «КБнын» өз кабарчысы.

Сүрөттө: (солдон – оңго) өзүн-өзү башкаруу уюмунун премьер-министри Акылбекова Дина, тарых мугалими Мааткеримова Гүлжайыр, тарбия иштеринин уюштуруучусу Эралиева Гулнара, окуу бөлүмүнүн башчысы Мырсыраимова Чынгара жана өзүн-өзү башкаруу уюмунун президенти Урманбетова Гулнур кезиктеги кеңешмеде иш-чараларды белгилешүүдө.

Лайлы ҮКУБАЕВА, филология илимдеринин доктору, профессор.